

Sygn. akt II Ca 1395/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 kwietnia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Alina Szymanowska

Sędziowie: SO Marcin Miczke (spr.)

SO Ewa Blumczyńska

Protokolant: prot. sąd. Marta Miernik

po rozpoznaniu w dniu 6 kwietnia 2017 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa M. M.

przeciwko R. C. i J. C. (1)

o zapłatę

na skutek apelacji wniesionej przez pozwanych

od wyroku Sądu Rejonowego Poznań – Stare Miasto w Poznaniu

z dnia 23 grudnia 2015 r.

sygn. akt VII C 1036/15

I. zmienia zaskarżony wyrok:

- a) w punkcie 1. w ten sposób, że zasądza od pozwanych solidarnie na rzecz powódki 7.312,05 zł (siedem tysięcy trzysta dwanaście złotych i pięć groszy) oraz zasądza od pozwanych solidarnie na rzecz powódki odsetki ustawowe za opóźnienie od kwoty 72.618,90 zł od 19 marca 2015r. do dnia zapłaty, oddalając powództwo w pozostałym zakresie,
- b) w punkcie 2. w ten sposób, że kosztami procesu obciąża powódkę w całości;

II. oddala apelację w pozostałym zakresie;

III. zasądza od powódki na rzecz pozwanych solidarnie 3.631 zł tytułem zwrotu opłaty od apelacji.

Marcin Miczke Alina Szymanowska Ewa Blumczyńska

UZASADNIENIE

Pozwem złożonym w dniu 18 marca 2015 r. powódka M. M. wniosła o zasądzenie od pozwanych kwoty 72.618,90 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, a także kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Żądanie uzasadniała tym, że pozwani nie zwrócili jej pożyczki, której im udzielił

na podstawie umowy z 16 października 2011r. Cała kwota pożyczki stała się wymagalna z dniem 31 stycznia 2013r. Pozwani w akcie notarialnym poddali się egzekucji należności z umowy pożyczki do kwoty 370.000 zł, a postanowieniem z dnia 6 marca 2013r. Sąd Rejonowy (...) w W. w sprawie o sygn. akt I Co 554/13 nadał klauzulę wykonalności temu aktowi notarialnemu co do obowiązku obejmującego zapłatę przez dłużników R. C. i J. C. (2) na rzecz wierzyciela M. M. solidarnie kwoty 304.693,15 zł wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od kwoty 270.000 zł od dnia 2 lutego 2013r. do dnia zapłaty, maksymalnie do kwoty 370.000 zł wraz z kosztami postępowania klauzulowego. Na podstawie tegoż tytułu wykonawczego prowadzona jest egzekucja i wyegzekwowano kwotę 2.508,06 zł. Z uwagi na to, że wartość zadłużenia pozwanych przekracza kwotę, co do której wierzyciel może prowadzić egzekucję na podstawie aktu notarialnego tj. kwotę 370.000 zł powódka zmuszona była wystąpić z niniejszym pozwem. Powódka domaga się w nin. postępowaniu kwoty 72.618,90 zł tytułem skapitalizowanych odsetek liczonych od kwoty 270.000 zł:

- za okres od dnia 2 lutego 2013r. do dnia 22 grudnia 2014r. w wysokości odsetek ustawowych 13 % w skali roku, co daje kwotę 66.257,26 zł,

- za okres od dnia 23 grudnia 2014r. do dnia 18 marca 2015r. w wysokości 10 % w skali roku – odsetki umowne, co daje kwotę 6.361,64 zł.

W dniu 23 kwietnia 2015 r. został wydany **nakaz zapłaty** w postępowaniu upominawczym.

W dniu 2 czerwca 2015 r. **pozwani** wnieśli sprzeciw od powyższego nakazu zapłaty, zaskarżając go w całości i wnosząc o oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powódki na rzecz pozwanych kosztów sądowych w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Pozwani uzasadniali, że na dzień 10 marca 2015r. należność główna pozwanych wynosiła 304.693,15 zł, a odsetki ustawowe obliczone od tego dnia wynoszą 62.427,03 zł. Suma tych dwóch pozycji wynosi 367.120,18 zł a zatem nie przekracza kwoty 370.000 zł wynikającej z już istniejącego tyt. wykonawczego. Pozwani podkreślili także, że ww. odsetki ustawowe obliczone przez komornika prowadzącego egzekucję na podstawie już istniejącego tyt. wykonawczego w kwocie 62.427,03 zł pokrywają się z roszczeniem powódki dochodzonym niniejszym pozwem, bowiem są objęte istniejącym już tyt. wykonawczym. Pozwani podnieśli, że w umowie pożyczki strony zawarły postanowienie o naliczaniu odsetek od odsetek, co wobec zakazu anatocyzmu wyrażonego w art.482 k.c. jest nieważne na podstawie art.58 k.c.

W odpowiedzi na sprzeciw pozwanych, **powódka** pismem z dnia 26 sierpnia 2015 r. wskazała, że pozwani do dnia dzisiejszego nie spłacili należności objętej pożyczką, a odsetki wciąż są naliczane. W tej sytuacji niewątpliwie wysokość zadłużenia znacznie przekroczy kwotę 370.000 zł, co do której można prowadzić egzekucję z aktu notarialnego. Powódka wyjaśniła również, że wskazana kwota odsetek jest inna od tej, którą wskazuje komornik, gdyż komornik ustalił odsetki ustawowe wynoszące aktualnie 8 % w skali roku, powódka zaś może domagać się odsetek umownych w wysokości 10 % w skali roku. Ponadto w niniejszej sprawie nie występuje powaga rzeczy osądzonej, z uwagi na uzyskanie przez powódkę innego tytułu egzekucyjnego w sprawie dochodzonego roszczenia. Powódka jest w posiadaniu tytułu egzekucyjnego – aktu notarialnego, w którym pozwani poddali się egzekucji. Tymczasem na podstawie art. 366 kpc powagę rzeczy osądzonej może mieć jedynie prawomocny wyrok sądu. Nie może stanowić o osądzeniu sprawy także klauzula wykonalności aktu notarialnego, postępowanie klauzulowe nie służy bowiem osądzeniu roszczenia, lecz ma wyłącznie charakter formalny.

Wyrokiem z 23 grudnia 2015 roku Sąd Rejonowy Poznań - Stare Miasto w Poznaniu zasądził od pozwanych solidarnie na rzecz powoda kwotę 72.618,90 zł wraz z ustawowymi odsetkami od 19 marca 2015 roku do dnia zapłaty, w pkt 2 wyroku Sąd zasądził od pozwanych solidarnie na rzecz powódki kwotę 7.248 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Wyrok w całości **zaskarżyli pozwani**. Zarzucili Sądowi Rejonowemu:

I. naruszenie prawa materialnego tj. art. 482 § 1 k.c. poprzez uwzględnienie żądania pozwu w całości na podstawie § 5 pkt b Umowy pożyczki z dnia 16 października 2011 r. łączącej strony, podczas gdy zapis ten pozostaje w sprzeczności z ustawowym zakazem anatocyzmu z uwagi na naliczanie odsetek od dłużnej sumy przed powstaniem zaległości, a w konsekwencji jest obarczony sankcją nieważności i nie może stanowić podstawy rozstrzygnięcia sądu;

1) naruszenie przepisów prawa procesowego, mających istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia, tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodów:

a) w postaci dokumentu umowy pożyczki z dnia 16 października 2011 r. polegającej na bezkrytycznym przyjęciu, że postanowienia przedmiotowej umowy w pełni uzasadniają żądanie pozwu, podczas gdy przytoczone w pozwie źródło kontraktowe roszczenia zostało sformułowane w sposób zniekształcony i odbiegający od rzeczywistej treści umowy, z pominięciem zapisów mających istotne znaczenie dla żądania pozwu, co miało wpływ na zaskarżone orzeczenie, które w konsekwencji zostało wydane w oparciu o błędne zasady naliczania odsetek od kwoty głównej i nieprawidłową ich wysokość, podczas gdy należało uznać, że powództwo zostało wywiedzione de facto bez oparcia na podstawie kontraktowej, a tym samym nie zasługiwało na uwzględnienie jako całkowicie bezpodstawne;

b) w postaci aktu notarialnego z dnia 18 października 2011 roku (Repertorium nr (...)), opatrzonego klauzulą wykonalności z dnia 6 marca 2013 roku co do obowiązku zapłaty przez pozwanych na rzecz powoda kwoty 304.693,15 zł wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od kwoty 270.000.00 zł od dnia 2 lutego 2013 roku do dnia zapłaty, maksymalnie do kwoty 370.000.00 zł., stanowiącego tytuł wykonawczy, na podstawie którego prowadzone jest przeciwko pozwanym postępowanie egzekucyjne o sygn. akt Km (...), polegającej na odmowie nadania temu dokumentowi znaczenia mimo faktu, że powód domaga się zapłaty tożsamej kwoty objętej zarówno w/ w postępowaniem egzekucyjnym, jak również niniejszym postępowaniem sądowym;

2) naruszenie przepisów prawa procesowego, mających istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia, tj. naruszenie art. 321 § 1 k.p.c. poprzez orzeczenie wbrew podstawie faktycznej określonej w pozwie, którą stanowi roszczenie odsetkowe od kwoty 270.000.00 zł od dnia 2 lutego 2013 roku do dnia złożenia pozwu. tj. do dnia 18 marca 2015 roku. które według prawidłowych wyliczeń wynosiło 361.025.43 zł, a zatem nie przekroczyło kwoty 370.000.00 zł stanowiącej górną granicę egzekucji w niniejszej sprawie, wobec czego należało przyjąć, że powództwo nie zasługuje na uwzględnienie z uwagi na niedopuszczalność dochodzenia tożsamyh kwot odsetek za ten sam okres opóźnienia zarówno w postępowaniu egzekucyjnym, jak i w postępowaniu sądowym.

Pozwani wnieśli o:

1) zmianę zaskarżonego wyroku w całości poprzez oddalenie powództwa w całości;

2) zmianę zaskarżonego wyroku w zakresie kosztów w postępowania przed sądem I instancji poprzez zasądzenie ich w całości od powoda na rzecz pozwanych;

3) zasądzenie od powoda na rzecz pozwanych kosztów postępowania apelacyjnego według norm prawem przepisanych.

Powód wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie od pozwanych zwrotu kosztów postępowania odwoławczego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył co następuje:

Sąd Okręgowy podziela ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego i przyjmuje za własne (art.382 k.p.c). Ustalenia te nie były sporne. Podziela ocenę dowodów. W tej sytuacji nie istnieje potrzeba powtarzania ustaleń Sądu I instancji, bowiem jak wielokrotnie podkreślał Sąd Najwyższy, w wypadku orzeczenia oddalającego apelację, wydanego na podstawie materiału zgromadzonego w postępowaniu w pierwszej instancji, bez uzupełniania postępowania dowodowego, sąd odwoławczy nie musi powtarzać dokonanych w sprawie ustaleń faktycznych;

wystarczy stwierdzenie, że ustalenia sądu pierwszej instancji podziela i przyjmuje za swoje (por. np. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 1935 r., C III 680/34, Zb. Urz. 1936, poz. 379, z dnia 14 lutego 1938 r., C II 2613/37, Przegląd Sądowy 1938, poz. 380, z dnia 10 listopada 1998 r., III CKN 792/98, OSNC 1999, Nr 4, poz. 83, z dnia 18 sierpnia 2010 r. II PK 46/10 LEX nr 685589, M.P.Pr. 2011/1/44-48, M.P.Pr. 2011/1/44-46, z dnia 6 lipca 2011r., I CSK 67/11, nie publ., z dnia 14 lutego 2013r., II CSK 292/12, Lex 1318346, uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2015 r. I CSK 354/141 OSNC-ZD 2016/2/37). Konieczne jest jednak wówczas ustosunkowanie się do wszystkich zarzutów apelacji i wyjaśnienie, dlaczego zarzuty te zostały uznane za bezzasadne; wystarczy przy tym wskazanie - jako podstawy prawnej rozstrzygnięcia - art. 385 k.p.c. (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 19 lutego 1998 r. III CKN 372/97, nie publ. oraz z dnia 8 października 1998 r. II CKN 923/97, OSNC 1999, z. 3, poz. 60).

Zasada ta ma zastosowanie w niniejszej sprawie, mimo, że orzeczenie Sądu I instancji zostało częściowo zmienione. Zmiana wynika jednak tylko z odmiennych wniosków Sądu II instancji odnośnie wpływu aktu notarialnego z 18.10.2011 r., w którym pozwani poddali się egzekucji należności wynikających z umowy pożyczki, a w konsekwencji częściowo odmiennej oceny odnośnie materialnoprawnej zasadności powództwa. W związku z tym Sąd II instancji orzekał na podstawie materiału zgromadzonego w postępowaniu w pierwszej instancji, bez uzupełniania postępowania dowodowego Dowody z dokumentów zgłoszone przez pozwaną na rozprawie odwoławczej nie miały znaczenia dla rozstrzygnięcia, bo dotyczyły aktualnej, po dacie orzekania przez Sąd Rejonowy, kwocie zaspokojonego w egzekucji roszczenia.

Jak wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z wyroku z dnia 14 lutego 2013 r. (II CSK 292/12 LEX nr 1318346), przepis art. 328 § 2 k.p.c. ma - przez odesłanie unormowane w art. 391 k.p.c. - odpowiednie zastosowania w postępowaniu przed sądem drugiej instancji. Zakres jego zastosowania zależy od treści wydanego wyroku oraz od działań procesowych podejmowanych przez sąd odwoławczy, wynikających z zarzutów apelacyjnych i limitowanych granicami apelacji.

Sąd Okręgowy nie podziela wniosków Sądu Rejonowego wyciągniętych na podstawie zebranego materiału dowodowego, a odnoszących się do wpływu treści aktu notarialnego z 18.10.2011 r. z klauzulą wykonalności w zakresie, w jakim dotyczy poddania się pozwanych egzekucji do kwoty 370.000 zł. W pozostałym zakresie wnioski Sądu I instancji są prawidłowe.

Niezasadny jest zarzut naruszenia art.233 § 1 k.p.c. Przepis odnosi się do oceny dowodów w kontekście prawidłowych ustaleń faktycznych. Fakty były w sprawie niesporne, dowody ocenione zostały przez Sąd Rejonowy prawidłowo, zgodnie z zasadami doświadczenia życiowego i logicznego rozumowania. Zarzut pozwanych w istocie nie dotyczy oceny dowodów, ale wniosków, jakie należało nich wyciągnąć odnośnie zasadności powództwa z punktu widzenia prawa materialnego. Dotyczy bowiem interpretacji umowy pożyczki, tego, czy wynika z niej, że strony wbrew zakazowi umówiły się o odsetki od odsetek, jak również odnośnie prawidłowości naliczonych odsetek od kwoty 270.000 zł, jak i wpływu aktu notarialnego o poddaniu się egzekucji na zasadność niniejszego powództwa.

Niezasadny okazał się zarzut naruszenia art. 482 § 1 k.c. odnoszący się do wykładni umowy pożyczki. Wykładnia § 5 pkt b. umowy pożyczki z 16.10.2011r. jednoznacznie wskazuje, że strony nie umówiły się o odsetki od odsetek. Akcentowane przez skarżących sformułowanie „wraz z oprocentowaniem umownym” odnosi się nie do naliczania odsetek ustawowych od odsetek umownych doliczanych do kwoty pożyczki, ale do opóźnienia w zwrocie kwoty pożyczki wraz z odsetkami umownymi. Chodzi o brak zwrotu w umówionym terminie kwoty pożyczki wraz z odsetkami umownymi. Opóźnienie w zwrocie kwoty pożyczki wraz z odsetkami umownymi powodowało bowiem, zgodnie z § 5 pkt a. umowy, wymagalność całej kwoty pożyczki wraz z oprocentowaniem umownym. Zatem od 1 lutego 2013 r. wymagalna była cała kwota pożyczki 270.000 zł wraz z oprocentowaniem umownym za opóźnienie liczonych zgodnie z § 5 pkt b. w zw. z § 3 umowy pożyczki.

Sens sformułowania zawartego w § 5 pkt b. umowy pożyczki jest taki, że od dnia wymagalności całej kwoty pożyczkodawca może żądać odsetek za opóźnienie umówionych przez strony umowy, co jest dopuszczalne na podstawie art.481 § 2 k.c. Wysokość umownych odsetek za opóźnienie została określona alternatywnie: jeśli

po 31 stycznia 2013 r. odsetki ustawowe będą przekraczać odsetki umowne wynoszące zgodnie z umową 10%, pożyczkodawca może domagać się wyższych odsetek ustawowych za opóźnienie. Jeśli natomiast będą niższe, ma prawo domagać się odsetek za opóźnienie w wysokości 10%. Odesłanie w pierwszym przypadku do odsetek ustawowych oznacza tylko tyle, że strony umówiły się, że odsetki umowne za opóźnienie będą w wysokości odsetek ustawowych. W istocie więc chodzi o odsetki umowne za opóźnienie w wysokości odsetek ustawowych. W żadnym więc zakresie nie dochodzi do niedopuszczalnego oprocentowania odsetek umownych odsetkami za opóźnienie. Pojawia się ono dopiero od dnia wniesienia pozwu, co jest zgodne z art. 482 § 2 k.c.

Wniosek, że strony umówiły się o odsetki za opóźnienie w wysokości 10% wynika systemowo z analizy § 5 pkt b. w zw. z § 3 umowy pożyczki. W tym ostatnim postanowieniu strony umówiły się, że oprocentowanie umowne w wysokości 10% będzie naliczane od dnia wypłaty pożyczki do dnia zwrotu całej kwoty pożyczki, przy zastrzeżeniu, że oprocentowaniu podlegać będzie jedynie niespłacona część kwoty pożyczki. Chodzi o faktyczny dzień zwrotu pożyczki, a nie termin zwrotu, o którym mowa w § 4 umowy. Taki sens oświadczeń woli stron potwierdza treść aktu notarialnego z 18.10.2011 r. – str.3. Co prawda na str.4 aktu notarialnego zostało użyte sformułowanie o odsetkach za zwłokę, jednak w świetle treści umowy nie budzi wątpliwości, że chodzi o odsetki za opóźnienie. Tak też rozumiał sens oświadczenia Sąd Rejonowy dla W., nadając klauzulę wykonalności. Co prawda Sąd ten nadał klauzulę wykonalności w zakresie jedynie odsetek ustawowych do dnia zapłaty (przy czym nie sposób ustalić, czy rozumiał przez to odsetki umowne za opóźnienie w wysokości odsetek ustawowych, czy po prostu odsetki ustawowe), a nie w zakresie odsetek umownych za opóźnienie liczonych od 23 grudnia 2014 r. w wysokości 10%, ale Sąd rozpoznający niniejszą sprawę nie jest związany tokiem rozumowania tego Sądu w zakresie wykładni oświadczeń woli stron umowy.

Przyjęcie innego sensu oświadczeń woli stron umowy byłoby nielogiczne i niezgodne z doświadczeniem życiowym, bo oznaczałoby, że pożyczkodawca zrezygnował z odsetek za opóźnienie, co poza stosunkami rodzinnymi raczej się nie zdarza. Sami pozwani zresztą nie wskazują na taki skutek umowy, ale na to, że powódce w przypadku opóźnienia w zwrocie kwoty pożyczki z odsetkami kapitałowym należą się odsetki ustawowe za opóźnienie wobec nieważności § 5 pkt b. umowy pożyczki. Takiego wniosku jednak nie sposób wywieść, skoro w tym postanowieniu umownym nie ma mowy o naliczaniu odsetek od odsetek.

Wykładnia umowy pożyczki została dokonana tak przez Sąd Rejonowy, jak i Okręgowy na podstawie jej literalnego brzmienia, w kontekście treści aktu notarialnego. Sądy obu instancji nie brały pod uwagę zeznań stron, bowiem pozwani nie stawili się na kolejne terminy rozpraw w I instancji bez usprawiedliwienia, a pozwana cofnęła wniosek o przeprowadzenie dowodu z jej zeznań.

Niezasadny jest zarzut naruszenia art.321 § 1 k.p.c. przez wyjście poza żądanie, w tym przypadku poza zakreśloną przez powoda jego podstawę faktyczną. Pozwani wywodzą to z wyliczonych przez siebie w odmienny od powódki sposób odsetek od kwoty 270.000 zł. Wyliczenie to jest błędne, jednak dla zarzutu naruszenia wymienionego przepisu nie ma znaczenia. Podstawa faktyczna żądania pozwu zostaje zawsze przytoczona przez powoda. Powód wskazał jasno, że dochodzi kwoty 72.618,90 zł stanowiącej skapitalizowane odsetki od kwoty 270.000 zł od 2 lutego 2013 r. do dnia wniesienia pozwu, a więc do dnia 19 marca 2015r. Za okres od 2 lutego 2013 r. do 22 grudnia 2014 r. w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w wysokości 13% w skali roku, co daje 66.257,26 zł, a za okres od 23 grudnia 2014r. do dnia 18 marca 2015 r. (dzień poprzedzający wniesienie pozwu) w wysokości 10% w skali roku, bo wysokość odsetek ustawowych jest mniejsza niż 10%, w kwocie 6.361,64 zł. Sąd Rejonowy w tym zakresie powództwo ocenił i rozstrzygnął o żądaniu pozwu. Pozwani mylą podstawę faktyczną powództwa, zawsze przytaczaną przez powoda, od zasadności jego twierdzeń weryfikowanych przez pozwanego i ostatecznie przez sąd orzekający.

Rację ma Sąd Rejonowy, że akt notarialny, któremu nadano klauzulę wykonalności, nie korzysta z powagi rzeczy osądzonej (art.366 k.p.c.), która skutkowałaby odrzuceniem ponownie wniesionego o to samo roszczenie pozwu. Podstawy do odrzucenia pozwu są taksatywnie wymienione w art.199 par.1 k.p.c. Jak jednak przyjmuje się w doktrynie prawa cywilnego, poddanie się egzekucji w akcie notarialnym i nadanie takiemu aktowi klauzuli wykonalności powoduje możliwość wszczęcia egzekucji komorniczej. Na skutek nadania klauzuli wykonalności powstaje stan równoznaczny z uzyskaniem tytułu wykonawczego w postępowaniu rozpoznawczym przed sądem. Już jednak

poddanie się egzekucji w akcie notarialnym stwarza stan równoznaczny z uzyskaniem tytułu egzekucyjnego w postaci wyroku sądu powszechnego. Uzyskanie przez wierzyciela od dłużnika oświadczenia o poddaniu się egzekucji i to w formie aktu notarialnego powoduje ten skutek, że wierzyciel traci interes prawny w wytoczeniu powództwa. Powództwo takie podlega oddaleniu z uwagi właśnie na brak tego interesu prawnego.

Brak interesu prawnego w wytoczeniu powództwa zachodzi jednak jedynie w zakresie, w jakim dłużnik poddał się egzekucji w akcie notarialnym. Tylko bowiem w tym zakresie wierzyciel może egzekwować swoje roszczenie w postępowaniu egzekucyjnym, po nadaniu aktowi notarialnemu klauzuli wykonalności. Jeżeli więc w akcie zawarto ograniczenia egzekucji np. do określonych przedmiotów czy praw majątkowych albo do określonej kwoty pieniężnej, wierzyciel ma interes w wytoczeniu powództwa o świadczenie, którego na podstawie aktu notarialnego nie może wyegzekwować. W pierwszym przypadku, gdy egzekucja z rzeczy czy praw majątkowych w zakresie ograniczonym w akcie notarialnym okazała się bezskuteczna, w drugim wypadku, gdy kwota roszczenia przekracza kwotę, która może być egzekwowana na podstawie aktu notarialnego. Może być też tak, że mimo złożenia przez dłużnika oświadczenia o poddaniu się egzekucji w formie aktu notarialnego, wnioski o nadanie klauzuli wykonalności zostaną oddalone. W takim wypadku interes prawny w wytoczeniu i popieraniu powództwa odżyje i nie będzie podstaw do oddalenia powództwa tylko z tej przyczyny, że dłużnik poddał się egzekucji w akcie notarialnym. (o interesie prawnym w wytoczeniu powództwa w przypadku poddania się przez dłużnika egzekucji w akcie notarialnym: Marcin Walasik Poddanie się egzekucji aktem notarialnym Oficyna a Wolters Kluwer Business W-wa 2008 str.88-91 i powołana tam literatura i orzecznictwo, podobnie K. Czarnecka, Akt notarialny jako tytuł egzekucyjny, PES 1996, Nr 21; teza B.10 Komentarza do art.777 kpc Legalis red. J. Jankowski, K. Knoppek Akt notarialny jako tytuł egzekucyjny PiP str.70 zeszyt 2 grudzień 1991 r.).

Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały pełnego składu Izby Cywilnej z 17.12.1960 r. (I CO 24/60 OSNCK 1061/3/62) wyłożył sens takiego rozumowania. Wskazał, że wierzycielowi mogą służyć różne drogi do osiągnięcia celu w postaci spełnienia przez dłużnika świadczenia. Prawo wyboru nie jest jednak wolne od ograniczeń. Sąd udziela obywatelom ochrony sądowej wówczas tylko, gdy po ich stronie zachodzi interes w jej uzyskaniu. Jeżeli więc przysługuje im więcej niż jedna droga poszukiwania takiej ochrony, to mogą one korzystać zasadniczo z tej tylko, która jest najprostsza i najprędzej prowadzi do celu. Do korzystania zaś i z dalszej drogi strona powinna wykazać szczególny interes. (...) Brak interesu w ochronie sądowej prowadzi do oddalenia powództwa, a nie do odrzucenia pozwu.

Sąd Okręgowy podziela powyższe poglądy. Oznacza to, że w zakresie, w jakim pozwani jako dłużnicy poddali się egzekucji w akcie notarialnym z 18 października 2011 r. i w zakresie prowadzonej egzekucji, a więc do kwoty 370.000 zł, bez ograniczenia co do sposobów egzekucji, powódka nie ma interesu prawnego w wytoczeniu i popieraniu niniejszego powództwa. W tym zakresie powinno ono zostać oddalone.

Powódka egzekwuje na podstawie tytułu wykonawczego - aktu notarialnego z 18.10.2011 r. z klauzulą wykonalności, kwotę główną 304.693,15 zł (stanowiącą kwotę pożyczki 270.000 zł z odsetkami umownymi kapitałowymi naliczonymi od kwoty pożyczki od daty wydania kwoty pożyczki do dnia 1 lutego 2013 r.) oraz odsetki ustawowe od kwoty 270.000 zł od 1 lutego 2013 r. do dnia zapłaty. Górną granicą, do której może być prowadzona egzekucja, wobec oświadczenia dłużników zawartych w akcie notarialnym, co znalazło odbicie w treści klauzuli wykonalności, jest kwota 370.000 zł. Oznacza to, że kwota odsetek ustawowych egzekwowanych na podstawie aktu notarialnego nie może przekroczyć kwoty 65.306,85 zł. (304.693,15 + 65.306,85 = 370.000 zł).

W niniejszym postępowaniu powódka dochodzi kwoty 72.618,90 zł stanowiącej odsetki umowne za opóźnienie od kwoty 270.000 zł od 1 lutego 2013 r. do dnia wniesienia pozwu, a więc do dnia 19 marca 2015 r. Za okres od 2 lutego 2013 r. do 22 grudnia 2014 r. w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w wysokości 13% w skali roku, co daje 66.257,26 zł, a za okres od 23 grudnia 2014 r. do dnia 18 marca 2015 r. (dzień poprzedzający wniesienie pozwu) w wysokości 10% w skali roku, bo wysokość odsetek ustawowych jest mniejsza, niż 10%, w kwocie 6.361,64 zł. Nadto dochodzi ustawowych odsetek od tak wyliczonej kwoty odsetek na podstawie art.482 § 1 k.c. Kwota 72.618,90 zł jest o 7.312,05 zł wyższa od kwoty odsetek, które mogą być egzekwowane na podstawie aktu notarialnego. Skoro kwoty 7.312,05 zł powódka nie może wyegzekwować na podstawie aktu notarialnego z 18.10.2011 r., ma zatem interes prawny

w wytoczeniu i popieraniu powództwa o zasądzenie tej kwoty. Posiada oczywiście interes prawny w żądaniu od tej kwoty odsetek ustawowych za opóźnienie na podstawie art.482 § 1 k.c. Powódka ma także interes prawny w wytoczeniu i popieraniu powództwa o zasądzenie odsetek ustawowych za opóźnienie od pozostałej kwoty odsetek wyliczonych od kwoty 270.000 zł od 1 lutego 2013 r. w zakresie, w jakim egzekwuje te odsetki w postępowaniu egzekucyjnym, a więc od kwoty 65.306,85 zł. Odsetki ustawowe za opóźnienie w zapłacie odsetek od kwoty 270.000 zł (a więc odsetki od odsetek na podstawie art. 482 § 1 k.c.) nie mogą być egzekwowane na podstawie aktu notarialnego z 18.10.2011 r., gdyż dłużnicy nie poddali się w tym zakresie egzekucji. Zgodnie z art. 482 § 1 k.c. nie było to możliwe, bo dopiero po powstaniu zaległości możliwe było zgodne oświadczenie stron o doliczeniu do sumy głównej kwoty odsetek i żądanie odsetek od tak wyliczonej kwoty (a więc odsetek także od odsetek).

Nie ma wątpliwości, że odsetki naliczone od kwoty 270.000 zł do dnia poprzedzającego wniesienie pozwu (18 marca 2015 r.) powstały, co jest warunkiem żądania od nich odsetek ustawowych na podstawie art. 482 § 2 k.c. Jak ustalił Sąd Rejonowy, do dnia wniesienia pozwu wyegzekwowano bowiem od pozwanych jedynie 2.508,06 zł. Odsetki za opóźnienie są naliczane od kwoty 270.000 zł od 2 lutego 2013r. Wniosek egzekucyjny został złożony do komornika 3.10.2014 r., a kwoty pieniężne wyegzekwowane od dłużników (w sumie do 10.03.2015 r. 2.508,06 zł) zostały ściągnięte w listopadzie i grudniu 2014 r. (k.30) Biorąc pod uwagę, że zgodnie z art.1026 § 2 k.p.c. kwoty wyegzekwowane zalicza się przede wszystkim na koszty postępowania, następnie na najdalej zalegające odsetki, w końcu na sumę dłużną, jasne jest, że nawet, jeśli kwota 2.508,06 zł została zaliczona na najdalej zalegające odsetki, to te odsetki za początkowy okres opóźnienia na pewno powstały. Przy odsetkach równych 13% w skali roku, kwota 2.508,06 zł stanowi odsetki umowne za opóźnienie za okres niecałego miesiąca.

Reasumując, powódka ma interes prawny w wytoczeniu i popieraniu powództwa w zakresie zasądzenia kwoty 7.312,05 zł oraz w zakresie ustawowych odsetek za opóźnienie od kwoty 72.618,90 zł od dnia wniesienia pozwu tj. od 19 marca 2015 r. W związku z tym apelacja okazała się w dużej części zasadna, a wyrok Sądu Rejonowego podlegał zmianie na podstawie art.386 § 1 k.p.c.

Powódka wygrała w I i II instancji w 10%, pozwani w 90%. Spełnia to kryteria obciążenia powódki kosztami procesu w całości z uwagi na to, że pozwani ulegli w nieznacznej części żądania pozwu – art.100 zdanie drugie k.p.c. Pozwani nie ponosili żadnych kosztów w I instancji, powódka opłatę od pozwu 3.631 zł oraz koszty swojego pełnomocnika będącego radcą prawnym w kwocie 3.600 zł. W II instancji pozwani ponieśli opłatę od apelacji 3.631 zł, którą pozwani powinni im zwrócić, a powódka wynagrodzenie swojego pełnomocnika radcy prawnego w kwocie 3.600 zł na podstawie par.2 pkt 6 w zw. z par.10 ust.1 pkt 1 rozporządzenia MS w sprawie opłat za czynności radców prawnych z 22.10.2015 r. w brzmieniu z daty wniesienia apelacji, a to wobec § 2 rozporządzenia MS z 3.10.2016 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

SSO Marcin Miczke SSO Alina Szymanowska SSO Ewa Blumczyńska